

ARABULUCULUK

VE

İŞ KANUNUNDA ZORUNLU ARABULUCULUK TASARISI

I. GİRİŞ

Özel hukuk uyuşmazlıklarında alternatif çözüm yolu olarak nitelenen arabuluculuk kurumu 6352 sayılı “Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu” ile hukuk hayatında yerini almıştır. Kanunun isminden ve birinci maddesinden anlaşıldığı gibi;

Bu Kanunun amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir. Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır.

Özel hukuk uyuşmazlıklarında tarafların serbest iradeleri ile dava sırasında ya da davadan önce sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemidir.

II. ARABULUCULUĞA ELVERİŞLİ ALANLAR

Arabulucuğun kapsamı;

Tarafların serbestçe üzerinde tasarruf edebileceği alanlardır. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır.

Taraf iradelerinin etkin olamayacağı alanlardan biri kamu düzenidir. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği iş ve işlemlerden anlaşılacak olan; üçüncü kişinin devreye gireceği üçüncü kişinin haklarını etkileyeceği noktaya kadardır. Bu işlem üçüncü kişiyi bağlamayacak üçüncü kişi arabuluculuk ilişkisinin dışında kalacaktır.

---

¹ Av. Tuncay Songör – Ankara Barosu

Emekli Hakim

Rekabet Kurulu Eski İkinci Başkanı

Başkent-Ufuk-Atılım Üniversiteleri Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi

² Av. Ayla Songör - Ankara Barosu

Emekli Hakim

Kanunda düzenlendiği şekliyle; aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.

Taşınmazın aynına ilişkin meseleler, tarafların iradesine tabi olmamakla birlikte, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği hallerdendir.

Kamu düzenine ilişkin olan meseleler tarafların serbestçe tasarruf edemeyeceği hallerdir.

İş Hukukuna ilişkin meseleler bazı hallerde arabuluculuğa uygun olabilir. İşçi ve işveren uyuşmazlıklarının kısa sürelerde sonuçlandırılmasını, mahkemelerin iş yükünün hafifletilmesini sağlamak amacıyla “zorunlu arabuluculuk” düzenlemesi getirilmesi planlanmıştır.

III. İŞ MAHKEMELERİ KANUNU TASARISINDA ZORUNLU ARABULUCULUK DÜZENLENMİŞTİR

Birinci maddesinde; “Bu Kanunun amacı, iş mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usulleri ile zorunlu arabuluculuğa ilişkin hükümleri düzenlemektir.” şeklinde düzenleme yer almaktadır.

Devam eden maddelerine göre;

Kanuna, bireysel veya toplu iş sözleşmesine dayanan işçi alacağı ile işe iade talebiyle açılacak davalarda, dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurmak zorunludur.

Aksi halde 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 115 inci maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmüne göre işlem yapılır.

Başvuru karşı tarafın, karşı taraf birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yerindeki veya işin yapıldığı yerdeki arabuluculuk bürosuna, arabuluculuk bürosu kurulmayan yerlerde ise adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilen sulh hukuk mahkemesi yazı işleri müdürlüğüne yapılır.

Arabuluculuk Daire Başkanlığı, sicile kayıtlı arabuluculardan bu madde uyarınca arabuluculuk yapmak isteyenleri, varsa uzmanlık alanlarını da belirterek, görev yapmak istedikleri adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonlarına göre listeler ve listeleri ilgili komisyon başkanlıklarına bildirir. Arabulucu, bu listeden taraflarca belirlenir. Taraflar, “arabuluculuk siciline” kayıtlı arabulucular arasından birini aralarında anlaşarak serbestçe seçebilirler.

Tarafların herhangi bir arabulucu üzerinde anlaşamamaları halinde görevlendirme, arabuluculuk bürosu tarafından yapılır.

Arabulucu her türlü iletişim vasıtasını kullanarak tarafları görevlendirme konusunda bilgilendirir ve ilk toplantıya davet eder. Arabuluculuk müzakerelerine taraflar bizzat, kanuni temsilcileri veya avukatları aracılığıyla katılabilecek olup, uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlayabilecek uzman kişiler de müzakerelerde hazır bulundurulabilecektir. Tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması halinde arabulucu bir çözüm önerisinde bulunur.

a) Tarafların anlaşmaya varması.

b) Taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi.

c) Taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi.

ç) Tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi.

d) Uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığının tespit edilmesi; hallerinde arabuluculuk sona erer.

Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşmış, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar veya vekillerince imzalanır. Belge taraflar veya vekillerince imzalanmazsa, sebebi belirtilmek suretiyle sadece arabulucu tarafından imzalanır. Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar.

Arabuluculuk müzakereleri sonucunda Arabulucu son tutanağı düzenler, görüşmelerin tamamlandığını arabuluculuk bürosuna derhal bildirir ve son tutanağın bir örneğini gönderir.

Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren üç hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hallerde arabulucu tarafından en fazla bir hafta uzatılabilir. Ve dört hafta içinde sonuçlandırılması gerekir. Geçerli bir mazeret göstermeksizin arabuluculuk görüşmelerine katılmayan taraf son tutanakta belirtilir ve davada lehine karar verilmiş olsa bile, yargılama giderinin tamamını ödemeye mahkûm edilir. Arabuluculuk bürosuna başvurulmasından, son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede zamanaşımı duracak ve hak düşürücü süre işlemeyecektir.

Taslağın yasalaşması durumunda işçi alacakları ile işe iade talepleri ile açılacak davalarda, dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurmak zorunlu hale getiriliyor. Bu zorunluluğa uyulmadan dava açılması halinde dava şartı yerine getirilmediğinden usulden reddedilecek, ancak taraflar arabulucu yoluyla da anlaşamazlarsa iş mahkemesine başvurabilecekler. Arabulucu huzurunda anlaşılması halinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılmaz.

İş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı iddiası ile bildirimden itibaren, bir ay içinde işe iade talebiyle, İş Kanunu hükümleri uyarınca arabulucuya başvurmak zorundadır. Arabulucu huzurunda anlaşılabilmesi halinde, son tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren, iki hafta içinde iş mahkemesine dava açılabilir.

Taraflar anlaşılırsa uyuşmazlık aynı sürede iş mahkemesi yerine özel hakeme de götürülebilir. Arabulucuya başvurmaksızın doğrudan dava açılması sebebiyle davanın 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 115 inci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca usulden reddi halinde, kesinleşen kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir.

Taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, asıl uyuşmazlık hakkındaki görev ve yetki kurallarına göre belirlenecek olan mahkemeden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilam niteliğinde belge sayılır.

İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden de yapılabilir.

Arabuluculuğa başvuru usulü, arabulucunun görevlendirilmesi ve arabuluculuk görüşmelerine ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenecektir.